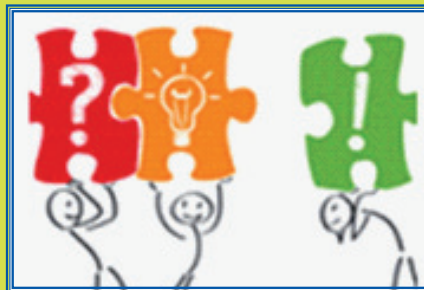

Heerhugowaard
Stad van kansen

Bestuursopdracht **Democratische** **vernieuwing**

& procesaanpak Centrumwaard

September 2019

Inhoudsopgave

1. Inleiding
2. De opgave
3. Wat is democratische vernieuwing
4. De opdracht tot democratische vernieuwing
5. Werkwijze van de aanpak – spelregels
6. Hulpmiddel voor proces
7. Communicatie
8. Omgevingswet
9. De rol van de gemeenteraad
10. Wat levert deze werkwijze ons op
11. Structuur programma democratische vernieuwing
12. Financiële consequenties
13. Planning en evaluatie

1. Inleiding

Hoe maken we Heerhugowaard mensgericht en veerkrachtig voor alle snelle veranderingen in onze samenleving. Een nieuwe generatie inwoners organiseert zichzelf, en vooral zij organiseren zichzelf buiten de gebaande wegen van de democratie. Als inwoners het zelf kunnen en daar inmiddels veel voorbeelden van zijn, wat is dan de rol van de overheid? Een overheid pakt de taak die belangrijk is op dat moment en is flexibel, dat wordt bevestigd in de oratie van Buuren (2017). De ontvankelijke overheid houdt zich bezig met zowel exploiteren als exploreren. Dat betekent dat een overheid de taken uitvoert die voor haar bestemd zijn als overheid (exploiteren). Dat betekent ook dat wij als overheid zoeken (exploreren) wat in onze stad belangrijk is. Wanneer hebben initiatieven bijvoorbeeld puur een maatje, partner of sponsor (taken en middelen) nodig. Die gedachte sluit aan op de zelfstandigheid en vindrijkheid van onze eigen gemeenschap Heerhugowaard, maar ook op de gedachte vanuit de toekomstige Omgevingswet.

2. De opgave

De afgelopen raadsperiode heeft in het teken gestaan van het luisteren naar de samenleving (politeik testament 2018), om zo te ontdekken wat de samenleving zelf kan doen en waar we moeten faciliteren of stimuleren. Sinds 2010 zijn breed participatieve instrumenten ingezet, denk hierbij aan een breed scala van; klankbordgroepen, innovatiegroepen en werkateliers, inloopavonden en safari's door Heerhugowaard. We zien dat dit meestal een positief effect heeft op de kwaliteit en het draagvlak van de oplossing. Communicatie is hierin een essentiële schakel.

Voortgaan met het maken van gezamenlijke afwegingen met inwoners, bedrijven en andere partijen over de invulling en keuzes voor de Heerhugowaardse samenleving is de volgende stap. Luisteren blijft de belangrijke basis, deze periode is klaar voor echt contact maken en om de kracht van de Heerhugowaardse samenleving in te zetten.

3. Wat is democratische vernieuwing?

Om tot een definitie te komen is in de commissie meespraak en communicatie van 19 maart 2019 een voorzet gegeven om tot een definitie te komen

- Kijken door de ogen van bewoners en bedrijven
- Vroegtijdig inwoners/bedrijven en maatschappelijke partijen betrekken bij plannen en initiatieven in hun directe woonomgeving;
- Maatschappelijke partijen kunnen betrokken zijn bij de hele keten van initiatief - plan - besluit - uitvoering – meespraak;
- Binnen kaders die de raad vaststelt wordt ruimte gezocht;
- De raad heeft het eerste woord en het laatste woord;
- De raad houdt het algemeen belang in het oog;
- Met inwoners, maatschappelijke partijen, bestuur en gemeentelijke organisatie wordt gezocht naar verbetering, vernieuwing, vereenvoudiging van instrument en werkwijzen als dat meespraak kan bevorderen.

Het is nog niet zo eenvoudig om het met elkaar te bespreken, wat is democratische vernieuwing en wat zouden we met elkaar willen bereiken.

Conclusie: het gaat om het *aangaan van de dialoog met elkaar*, ongeacht wat de uitkomst is.

4. De opdracht tot democratische vernieuwing

De gemeenteraad Heerhugowaard stelt het vormgeven aan democratische vernieuwing in de raadsagenda 2018-2022 als eerste prioriteit en geeft daarom opdracht aan het college van Burgemeester en Wethouders Heerhugowaard om;

Vertrouwen voorop te zetten in alles wat we doen.

In een opbouwende dialoog een duurzame relatie tussen raad/college samen met inwoners en stakeholders na te streven om zo maatschappelijke vraagstukken op te lossen.

(Bron: thema 6 uit de raadsagenda; Samen het verschil maken in Heerhugowaard, stad van kansen)

Heerhugowaard maakt het verschil door:

- Het komende jaar verschillende samenwerkingsvormen en vormen van democratische meerwaarde te onderzoeken. Specifiek voor gebiedsontwikkeling in Centrumwaard
- De organisatie communicatief vaardiger te maken in de dialoog met inwoners/bedrijven;
- Binnen de kaders van de Omgevingswet alle mogelijkheden te onderzoeken om participatief werken binnen onze organisatie(s) te verweven als werkwijze.

5. Werkwijze van de aanpak – spelregels

Inwoners en ondernemers zijn kritisch over hun eigen leefomgeving. De losse stoeptegels en overhangende bomen en struiken. Daarnaast verwachten inwoners op onderwerpen die hen raken vaak medezeggenschap. Dat is ook logisch, gezien de ervaring die mensen op doen in het zelf organiseren van taken die eerder bij de gemeente lagen. Het helpt wanneer rollen en taken van de gemeente duidelijk zijn, en er minder regels zijn, zodat initiatieven van inwoners tot bloei kunnen komen.

Voor bijvoorbeeld Centrumwaard is het proces tot gebiedsvisie niet tot in detail uitgestippeld, onderdeel van de opgave is juist het samen vaststellen van doelen en verwachtingen, binnen de vastgestelde kaders (zoals financiën). Dat is voor bestuurders, ambtenaren en inwoners best even wennen.

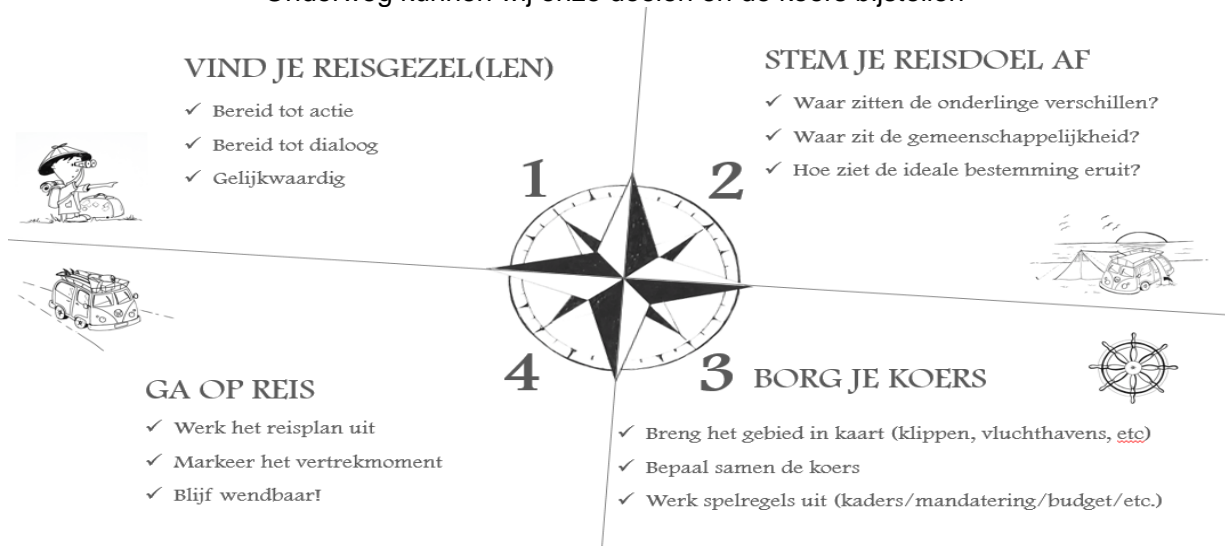
Het onderwerp gebiedsontwikkeling is in de basis een complexe opgave. Het is nodig om spelregels over de wijze waarop we in gesprek gaan op te stellen met elkaar. In de gebiedsontwikkeling is mens én inhoud van groot belang. Onderlinge relaties zijn groot en de politieke prioriteiten die binnen een gebiedsontwikkeling zoals Centrumwaard, direct naar voren komen zijn groot. Hoe ga je dan om met al die diverse belangen en breng je de onderlinge relaties in beeld? Dat is namelijk soms best ingewikkeld.

Binnen de basis vertrouwen en dialoog wordt ook een handig hulpmiddel ingezet voor het proces.

6. Hulpmiddel voor proces

Om wendbaar te blijven voor organisatie en stakeholders, maar tegelijkertijd ook de integraliteit en politieke sensitiviteit te erkennen zijn de kwadranten hieronder, een hulpmiddel. Dit hulpmiddel kan worden gezien als een leidraad voor de vorm van het proces. Het is een hulpmiddel om in stappen uit te leggen en te volgen waar je bent. Waar in het proces zijn we met elkaar aan de slag. Een hulpmiddel, maar de stappen en de reis moeten we zelf maken. Aan de 'achterzijde' van deze kwadranten zijn verschillende werkwijzen en hulpmiddelen. Een procesmanager of ondersteuner werkt in onderstaande stappen een route uit naar een mooi eindresultaat.

Een kwadranten route volgen is geen doel op zich; participeren ook niet.
Het helpt ons de juiste route te vinden om democratische meerwaarde te maken
Onderweg kunnen wij onze doelen en de koers bijstellen

Bron bovenstaande kwadranten: Sipke Diepbrink en Lucien van der Plaats

7. Communicatie

Het gesprek is het instrument dat bijdraagt aan participeren tussen onze gemeente en inwoners. Een krachtige dialoog tot bewustwording dat je niets kunt doen of bereiken zonder je te verplaatsen in de leefwereld van de inwoners en de ondernemers. Daarbij creëer je een werkwijze waarin medewerkers zich veilig voelen. Communicatie vormt de schakel tussen medewerkers maar ook tussen de inwoners en bestuur.

Een communicatie aanpak maakt als bijlage onderdeel uit van het projectplan dat nodig is om het proces Centrumwaard op gang te brengen. En wordt gedurende het proces bijgesteld waar nodig.

8. Omgevingswet

Veel van onze inwoners voelen zich eigenaar van hun leefomgeving, al doet lang niet iedereen mee. De overheid is aan het veranderen. Niet meer de verticale beslisser, exploiterend, maar steeds vaker een gelijkwaardige partner (explorerend).

Het feit dat de (onze) samenleving verandert vormt de basis voor de Omgevingswet. Onder invloed van deze ontwikkeling is de rol van de raad aan het veranderen. Het accent verschuift daarmee van controleren naar kaders stellen. Dit vraagt om een andere manier van besturen. Veel meer door raad en college samen, met stakeholders en met inwoners.

Het vraagt ook om een andere manier van werken om kennis en kunde van onze samenleving effectiever in te zetten en niet alleen putten uit onze eigen achterban. De Omgevingswet biedt handvatten om het zeggenschap van inwoners handen en voeten te geven.

De aanpak in Centrumwaard is gebaseerd op de uitgangspunten vanuit de Omgevingswet.

9. De rol van de gemeenteraad

De gemeenteraad maakt onderdeel uit van onze gemeenschap en ziet toe op de belangen. Gedurende het participatieve proces zorgt College voor samenwerking met gemeenteraad om rollen en werkvormen van alle betrokkenen te herijken indien nodig en bij te stellen. Voor de gemeenteraad is een belangrijke rol het volgen van het proces op democratische waarden.

Dit zijn voorbeelden van democratische waarden:

Inclusie

Dat betekent, is deze vorm van participeren zo toegankelijk mogelijk voor de betrokkenen

Deliberatie

Een woord om aan te geven of deze manier van gesprek, manier van dialoog en discussie zuiver is

Transparantie

Is het transparant weergegeven wie, wanneer, waar en hoe over het onderwerp spreekt.

Zeggenschap

Hoe gaat verantwoordelijkheid samen met zeggenschap. Zijn de checks daarvoor gedaan.

Efficiency

Hoeveel tijd geld en energie vraagt dit vraagstuk?

Democratische vaardigheden

Is iedereen voldoende toegerust om mee te doen. En om verantwoording te dragen voor het besluit en voor de uitvoering.

Bron: Marije van den Berg – Democratie in Uitvoering

10. Wat levert deze werkwijze de samenleving Heerhugowaard op

Het handelen vanuit de bedoeling. Dat betekent samen recht doen aan de opgave en de belangen van de samenleving zonder dat we weten welk resultaat dit oplevert.

- Als gemeente durven we mee te bewegen en los te laten of we zijn op afstand bereikbaar.
- Wij willen – door te variëren in vormen met behulp van de kwadranten – de democratische kwaliteit zo hoog mogelijk maken, passend bij de situatie en mogelijkheden
- Van zowel stakeholders, ambtenaren, college en raad vragen wij om met ons mee te kijken naar de bedoeling en te proberen niet uitsluitend individueel belang mee te laten tellen.
- Soms moet er een afweging gemaakt worden tussen algemeen belang versus eigen belang. Daar moeten we echter in de organisatie vooraf veel beter over nadenken en daarin een weloverwogen keuze maken. Ook zullen hier bij het gebruik van de kwadranten afspraken over gemaakt worden.
- Onze grondhouding daarbij is dat we kijken naar de mogelijkheden om ook dat samen met de stakeholders te doen. Wij kunnen maatje, partner, sponsor of steunpilaar zijn, ook gelijktijdig.
- Wij zoeken met elkaar naar 'passend' en 'democratisch(er)
- Kennis, ervaring en tools ophalen die kunnen worden ingezet voor de toekomstige vraagstukken;

Als ambtelijke organisatie, als gemeenteraad en als college kunnen wij leren van de aanpak van een groot gebiedsontwikkelingsproject als Centrumwaard.

11. Structuur Programma Democratische vernieuwing

De raad geeft de opdracht aan het College van Burgemeesters en Wethouders om de opdracht zoals hierboven beschreven uit te voeren. De directie neemt de opdracht aan om in uitvoering te brengen. De directie is tevens de opdrachtgever voor de gebiedsontwikkelaar en borgt daarin dat democratisch vernieuwende werkwijzen worden uitgevoerd en het proces continue aandacht krijgt. Het monitoren en evalueren van de werkwijzen en procesmatig adviseren op strategie is een taak die de strateeg Democratische Vernieuwing uitvoert.

12. Financiële consequenties

Binnen de Voorjaarsnota zijn financiële middelen opgenomen voor de uitvoering van het project Centrumwaard.

13. Planning & Evaluatie

Tijdspad	Stap te nemen
September 2019	Brief naar de buurt in Centrumwaard ter informatie stand van zaken
29 oktober 2019	Raadsbesluit Bestuursopdracht democratische vernieuwing
Oktober 2019	Aanwijzen tijdelijk kwartiermaker gebiedsontwikkelaar Centrumwaard
Vanaf november 2019	Procesaanpak opstellen – uitwerking geven aan kwadrant 1 en kwadrant 2
Vanaf november 2019	Methodiek van evalueren en leren wordt opgesteld
1 januari 2020	Gebiedsontwikkelaar aanwijzen definitief

Heerhugowaard
Stad van kansen

Parelhof 1 | Postbus 390 | 1700 AJ Heerhugowaard
Telefoon: 14 072 | Internet: www.heerhugowaard.nl